

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szerkesztési részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénznek a pénztárnoki — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatának kiüldendők.
Egész évre — — — — — 4 frt	—	
Félévre — — — — — 2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre — — — — — 1 „		

A keresztény egyházatyák művei a középiskolában. *)

Kétségtelen, hogy a klass. philológiának Magyarországon számos nagy tudományú művelője van; az is bizonyos, hogy hazánk tanárkarának képzettsége ellen vajmi kevés kifogás tehető. Ennek dacára hány philologus, hány középiskolai tanár ismeri a ker. egyházatyák műveit? Bizony alig akad valaki, kivéve talán a paptanárokat, a kik a theológián halottak felőlük vagy olvastak belőlük valamit; legalább az irodalmi működésből ez tűnik ki, mert se szaktolyóiratainkban, sem más művekben nem igen találunk ilyen tárgyú munkát. Pedig nagyon is érdemes volna azokkal foglalkozni. Furcsa jelenség biz ez, de korunk irányából, mely mindenről fázik, a mi a vallással csak távolról is vonatkozásban van, könnyen megmagyarázható. Némelyek ugyanis azt mondják: az egyházatyák lehetnek ugyan nagy tudományú, mély belátású, erkölcsökben gazdag férfiak, de annyira haladtunk már minden téren, hogy alig találunk művekben valamit, a miről tudomásunk ne volna már; mások ellenben ridegében nyilatkoznak felőlük, mondván: megfoghatatlan, hogy korunkban, midőn műveltségünk oly magas fokon áll, ily emberek műveiről, kiknek embert kerülő életmódja már eleve kizárja a finomabb műveltséget, még beszélni lehet, legjobb azokat a molynak bagyni ott, a hol most vannak, a klastromok polcain. Mi türes-tagadás, nemesak ellenségeink beszélnek így, hanem többé-kevésbé mi sem vagyunk más véleménnyel felőlük, mert nem ismerjük azokat, ignoti nulla cupido. Soha, vagy csak nagy ritkán hall az ember tudós férfaktól felőlük valamit s így a többségnek nincs is módjában meggyőződni arról, nem lehetne-e azokat haszonnal forgatni. Nekünk, kath. professzoroknak kötelességünk első sorban e bajon segíteni, műveiket ismertetni és ezáltal elosztani az ellenszenv terjesztette balvéleményt.

Jelen felolvasásom célja ismertetni röviden néhány egyházatyá irodalmi működését és kimutatni, mennyire szükséges és mily kiváló haszonnal jár azok olvastatása a középiskolában. Az egyházatyák kora körülbelül Kr. u. felszázaddal kezdődik, tehát akkor midőn a római irodalom aranykorát élte, a görög tudományosság és műveltség pedig még javában virágzott, úgy hogy a ki az akkor ismert világon művelt emberszámba akart vétetni, annak el kellett sajátítania a görög műveltséget. Az igaz, hogy

1) Az erdélyi róm. kath. Státus tanárainak t. é. kongresszusán tartott felolvasás.

az első egyházatyák műveikben inkább a ker. vallás megszárdításán és terjesztésén fáradoztak s így műveik inkább csak a theologusok kezébe valók, de már a második század egyházatyái működésüket minden szép és jóra is kiterjesztették, úgy hogy műveik a legtöbb esetben minden tekintetben kiállják a versenyt a pogány klassziszusokkal. Bámúljuk Plátó Sokrates apológiájának mesteri voltát; alig tudunk valamit Justianus, Athenagoras, Tatianus, Tertullian, Irenaeus s mások hasonló műveiről. Olvassuk el csak ezeket s meggyőződünk ezek kiváló irodalmi becséről is: vegyük csak kezünkbe alexandriai Kelemen pedagógiai műveit, vagy a pogányokhoz intézett buzdításait s tapasztalni fogjuk, mennyi tudomány, mennyi szép van azokban. Ha Tertullian pogány ügyvéd maradt volna, tudósaink bizonyára a két Plinius, Tacitus, Svetoniussal egyrangúak mondták volna. Origenes oly híres volt klass. képzettségéről, hogy a legkiválóbb elmék és a legmagasabb rangúak, közöttük Severus császár anyja ismerni óhajtották. A latin egyházatyák közül különösen kivált Iacintus, ő volt az, ki klass. latinsággal, tisztán folyó és meggyőző előadással mutatta: ki a pogány vallás bűnességét és tartatlanságát, ezért neveztek ker. Ciceronak. Nagy szónok és költő volt sz. Ambrus. Mily erővel támadja meg a gonosz indulatn Theodoziust? akárcsak Demosthenes Filípöt; stýlusa szépen folyó, kellemes, prózája Ciceroéval versenyez: hymnusait pedig a ker. lyra legkiválóbb termékeinek tartják az irodalmi történetírók. Szt. Agoston, e szellemes, mély gondolkodású és sokoldalú író műveit, mint a de civitate Dei, de spiritu et anima, de immortalitate animae stb. élvezettel olvashatja minden intelligens ember.

Mit mondjunk szent Jeromosról, kinek a klasszikus filologia is oly sokat köszönhet? Ő fiatal korában a klasszikusok tanulmányozásával foglalkozott, a mivel később sem hagyott fel; tudjuk, hogy bethlehemi szerzetesekkel lemásoltatta Cicero műveit, az ifjúságnak pedig Vergiliust, a comedia írókat és lyrikusokat magyarázta; ő egy személyben bölcselő, szónok, nyelv-tudós és vitatkozó volt. Szent Vazul, hogy minél jobban ki-kepezhesse magát, felkereste Athén, Konstantinápoly, Caesarea legbiresebb tanító mestereit; úgy ez mennyire sikerült neki nagyszámu remekművein és keresztény kortársain kívül bizonyítja azon kor legnagyobb szónoka, egykori mestere, kivel állandóan levelezett, a pogány Libanius, a ki a hol csak tehetett, mindenütt magasztalóan nyilatkozott sz. Vazul irodalmi műveiről; egyik helyen pl. azt mondja: „a levélírás tökéletességében legyőztem, a győztes Basilius, de ez az ember ba-

rátom, és ezért örülök leveretésemnek." Szent Vazul tanuló-társa, nazianzi szent Gergely képzettsége pedig oly bíres volt, hogy még az egyház ellenségei, az eretnekek és pogányok is tanítványainul szegődtek; minden kor legkiválóbb elméi bámulták, korában vir eloquentissimus-nak neveztek; Erasmus, a humanisták oszlopos tagja, Humbold Sándor, a természettudós, Müller János a történetíró, nem tudnak eltelni ezen nagy elme csodálatával. De mivel a ker. egyházatyák száma az itt elősoroltakon kívül még jókora, úgy hogy azokat itt mind elősorolni s irodalmi működésükről csak röviden is nyilatkoznunk kissé hosszú volna, csak annyit mondok még általánosságban, hogy az általam említettek, de meg a többiek is a szónoklás terén mesterek voltak, beszédükben oly erő van, hogy az előtt kénytelen az ember megbajolni, emellett azonban a többi tudományágban is oly kiválóak voltak, mint akárhány mintaképnek tartott író. Az itt elmondottakból is látható, mennyi szellemi kincs volt, melyet azonban az arra hivatottak nem értékesítettek eléggé. Azt mondhatja erre valaki, ez mind igaz lehet, de hát folytató azon panaszkodunk, hogy a tanuló ifjúság túl van terhelve s így ezzel még szaporítani fogjuk munkáját; hagyjuk ezeket a papoknak.

Hát igen tisztelt uraim, eszem ágába sincs az ifjúságot még inkább megterhelni, én csak egy kis helyet kérek a pogány klasszikusok mellett ezeknek: erre joguk van, hiszen el tekintve attól, hogy ker. műveltségünkben, gondolkodásunkhoz sokkal közelebb állanak amazoknál, bennük mind az megvan, a mi végeit olvastatjuk a pogány klasszikusokat. Avagy nem azon a nyelven írtak-e ők is, melyen a pogányok, kiknek a műveit pedig bálmuljuk? nem azok társaságában nevelődtek és éltek-e? Hiszen igen sokan közülük férfikorukban lettek keresztényekké. Avagy a mint keresztényekké lettek, elfelejtették előbbeni, klasszikus tudásukat.

Mindenki beismeri, hogy korunk társadalma beteg, s hogy e betegség előidézésében nagy része van az iskolának. Hosszú idő óta egyebet se tett az iskola, mint száraz s mindenek inkább, csak nem a vallás és erkölcsös felfogásnak kedvező tanókkal szaturálta az ifjúságot. Zsért harapódzott el annyira az önzés, a munka nélküli kényelmes megélhetés után való vágy, mit igen sokszor még meg nem engedett eszközökkel is igyekezett megszerezni a társadalom igen sok tagja. Sok okos elméleti embernek sz volt az elve, hogy tisztán a család hivatása a gyermekek nevelése, az iskoláé pusztán a tanítás. Hát én ezen elvet elfogadnám, ha a család megfelelően ebbeli kötelességének; de hát mit látunk? A legtöbb helyen, tisztelet a kivételeknek, a gyermek csak szükséges rossz s igen örülnek, ha minél rövidebb ideig alkalmatlankodik a szülőknél; vagy ha a szülők gyermekeiket maguk körében tartják, sokszor többet ártanak nekik, mint használnak, mert kérdésből, vagy túlságos szeretetből gyermekeknek meg nem felelő szórakozásokban és társalkodásokban részesítik őket. No de hát ezek olyan bajok, melyeket fölszemes emlegetni, mindenki, de főleg a professzorok igen jól ismerik azokat.

Az iskolának kell tehát azt pótolni, amit legtöbb esetben a család elmulaszt. Nemcsak tanítani, de nevelni is kell, még pedig a ker. erkölcs alapján az ifjúságot. Az iskolának annál inkább kell ker. intézmény lenni, minél inkább hanyagolják el a családban az igazi nevelést. Ezt pedig csak azzal érthetjük el, ha nemcsak példaadással, hanem erköl-

csösen nevelő művek olvasásával hatunk rája. Persze erre ismét azt fogják mondani, oit vannak a vallástannak, azok, ha hivatásuk magasztalan allanak, megfelellhetnek ezen kötelességnek. Hát az igaz volna, ha viszont a többi tárgyak tanítói legalább passive működneek közre. De mit tapasztalunk? akárhány professzor akárhányszor egy-egy elvetett célzással lerontja azt, amit a hittanár hosszú munka árán felépített. Ily erkölcsösen nevelő hatású műveknek tartom én a ker. egyházatyák munkáit.

Hogy pedig e téren nem egyedül állok, mutatja ezt a külföldön jelen század közepe óta megindult mozgalom, mely szintén helyet követel a középiskola tárgyai között az egyházatyák remek műveinek. Így Gaume francia pap Veronique című művében azt vitatja, hogy a pogány klasszikusokat teljesen ki kell küszöbölni a középiskolákból s helyükbe behozandók az egyházatyák művei; e kívánság persze túlbajtott; mások ellenben, mint Auer osztrák piarista: Die Kirchenväter als notwendige und zeitgemässe Lectür in den Gymnasien című munkájában a pogány klasszikusok mellett a ker. egyházatyák műveiből is óhajtt szemelvényeket felvéteni. Auer művét kortársai nem igen méltatták, pedig még a vallásos neveléstől idegenkedő tanfériak figyelmét is megérdemli, mert tanulságosan tárgyalja az egyházatyák műveinek tudományos szempontból való méltatását.

Hogy mennyire érdemes e remek művek olvasatása, néhány kiváló elme, kiket még a korunk felvilágosodottak is tekintélyeknek fogadnak el, nyilatkoztat el. Hurettus a nagy filológus pl. így beszél: „Scitum est notare et animadvertere, quomodo priscili ecclesiae Patres, quorum et pietas, et sanctimonia, et eruditio atque eloquentia admirabilis fuit, et profanis scriptoribus accepta multa in meliores usus converterint: ut nos quoque ad illorum exemplum studia nostra dirigere ac conformare conemur. Qua propter proponam duos locos, in quibus Gregorius Nazianzenus, de cuius laudibus mihi tacendum puto: tum quia notissimae sunt, tum, quia nullum tam sublime verborum genus reperire possum, quod non longe infra ipsius dignitatem jaceat.“ Lactantiust pedig multo meliorem Ciceronis imitatoremnec nevezi. Bentley, kinek oly sokat köszön a kl. filologia, opuscula filologica művében Clemens Alexandrinust scriptor praestantissimusnak mondja; műveiben levő idézetek pedig azt mutatják, hogy az egyházatyák műveit nagy buzgalommal és erős kritikával olvasta. Herder, a protestáns költő szintén tanulmányozta az egyházatyákat. Egyik levelében pl. így nyilatkozik: Szégyen, hogy igen sok szörök megöregszik anélkül, hogy ismerne Basiliust v. Chrysostomust, talán azért, mert a görög és a római egyház hívei voltak. Más helyen pedig így kiált fel: Sajnálak, te aranyzáru Chrysostomus, hogy nagy szónoki tehetséged nem esett jobb korba. Szent Jeromosról pedig így beszél: Vasárnap fogtam Jeromos igen érdekes leveleinek olvasásához, nagy élvezetet találok bennük, igen szépek és tanulságosak. Az egyházatyák költeményeinek magasztalásával nem tud betelni.

Müller János, a történetíró szent Agostont nagy szellemnek és Tacitussal egyenrangúnak mondja; Humbold Sándor, a természettudós, a mi korunkban tényleg feltűnt, Közmos c. műve tele van a keresztény egyházatyákból vett idézetekkel. Itt csak röviden idéztem néhányat azon tekintélyek közül, a kik nemcsak érdemesnek tartották az egyházatyák műveit

olvasni, de azokat másoknak is ajánlották azzal, hogy kiemelték azok remek voltát. Adjunk ezeknek is a pogány klasszikusok mellett, egy kis helyet, mert nézetem szerint ezzel, hogy a pogány klasszikusok mellé felvennők a keresztény egyházatyák műveiből a kiválóbb részeket, sokat lecsúszunk a vallás-erkölcsei nevelésen. Persze a tanároknak is arra kell törekedniük, hogy szellemi felsőbbségükkel fogva példányképek legyenek az erkölcs és vallásosság terén, mert ha valahol, úgy itt nem használ semmit a pusztá szó. Minden kornak meg vannak a maga nevelési eszközei, ami a múltban jó lehetett, az ma nem mindig válik be. Az ókor egyik kiváló szelleme azt mondta: örültség a nyilvános tereket törvénytáblákkal tele aggatni, ha az erkölcs nemesítésével mit sem történünk.

Már pedig az erkölcsöt csak neveléssel lehet nemesebbé tenni, de pusztán szóval való nevelés eredménytelen lesz, ha a nevelő tettei meghazudtolják a tanítást. A hitben erős középkorban szükséges volt a klasszikus művek tanulmányozását felhívítani, mert hasznos voltak mellett semmi veszedelemmel nem fenyegettek. Ma azonban, midőn lépten-nyomon az atheista, materialista irány kezd a társadalmi rend felbontására előtérbe lépni, nagy szükség van arra, hogy az iskola, társadalom és maga az állambatalom vállalva arra törekedjék, hogy a túlvilágban való hitet, vallásosságot minél határozottabban istápolja. Kötelességünk tehát oda batni, hogy minél mélyebb vallásos érzéssel lépjenek ki tanulóink az életbe. A vallás-erkölcsei nevelés ellenségei ernyedetlenül azon fáradoznak, hogy céljukat elérhessék; meg is lát-zik már az eredmény; mi pedig összefont karokkal, mint valami mohamedán tétlenül nézzük az erkölcsököt. Nem mindig tanácsos a hallgatás, mert éppen ez tetszik az egyház ellenségeinek. Azzal, hogy a vallás-erkölcsei nevelés előmozdításán fáradozunk, egyháznak érdeke mellett az állam érdekét mozdítjuk elő. Adjunk az iskolában a szép mellé jót is, a míg nem késő, mert csak így irtható ki a társadalom rákfenéje.

Számek György dr.

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összefoglaló: *Kovács Gyárjas.*
(Folytatás.)

IV. Plebániák.

B. Szamosújvár. A mikolai másképp kolozsvári csodatevő szent Szűz kegyképeinek történeti vázlata.

V. A mikolai kegyhely.

Tudod már, értheted már nyájas olvasóm, hogy bonnan van már a mikolai bucsi eredete. Ide hozott. ennek templomába helyzetetett el először Kupesa János által a Lukács iklódi pap esete alól kikerült képe a szent Szűznek. Itt mutatkozott legelőször a szent Szűz képén sirás, jelezvén, hogy az irgalmas anya érettünk érdeklődik, fájdalomainkban megszán, szíve részvétellel van érettünk — és mi vigasztalást is találunk nála, ha kérjük közbenjárását esdvén:

„Oltalmad alá folyamodunk Istennek szent Anyja! könyörgésünket meg ne vedd szükségünk idején, hanem oltalmaz minket mindeu veszedelemtől, mindenkor dicsőséges és áldott Szűz, mi Asszonyunk, közbenjárónk és szószólónk,

engeszteld meg nekünk szent Fiadat, ajánlj minket Fiadnak, mutass be minket szent Fiadnak — Amen.

A mint e történeteskekből olvasók, elvitetett ugyan az eredeti kegykép Kolozsvárra, mert így intézkedett az egyházi batóság. De Mikola azért a Szűz Anya bulló könnyei áltai megszentelt és felavatott helyévé lett azon kegyelmeknek, melyeket az irgalmas Istenről, ha őt, Mária által buzgón kérjük — mi is bizonynyal megnyerünk. Hiszen, ha égi pátronánk és menyeyi édes Anyánk kéri szent Fiát érettünk: Ó, édes anyjának, hogyné teljesitené kívánságát!

A mikolai kép tehát nem eredeti, de eredeti a por, melyet feláztatott vala a siró Mária könnye. Azért félve, kegyelettel tapossad azt, mert olyan helyen jársz, melyet szentülyvé avatott fel Isten azon természetfeletti hatalmas ereje, mely Mária közbenjárása folytán látást adott itt a vakoknak, hallást a siketeknek, ép kézlábat a bénáknak, erőt az elernyedteknek, vigaszt a szomorúaknak s üdvöt, boldogságot a boldogtalanoknak.

Azon kép, mely ott van, lü mása az eredetinek, melynek sokszoros példányai, hol festmény, hol karcolatos kiadásokban van számban elvannak terjedve bérces bazarésztünkben, Erdélyben. Gondoskodott erről pld. a nagyevű Kornis Zsigmond erdélyi volt kormányzó is a múlt században, a ki nemesak szóval magasztalta és áldotta a szent Szűzet, hanem csodatevő képeinek kinyomatása- és terjesztésével sajtó utján is tünen hirdette dicsőségét, tiszteletét. Ilyen képekkel, miut jelzém is, sok helyen találkozzunk. Egyike ezeknek a mikolai kép is, mely a csodálatos sirás szent helyének azon közeli szomszédságában áll, hova újabb évtizedekben a keresztények Mária tisztelete egy szép kötemplomot emeltetett, mellette a régi fatemplom maig is nagy kegyelet és tisztelet tárgyát képezvén.¹⁾

VI. A kegykép tiszteletének különböző módjai.

Nem szándékom e pont alatt bizonyos szertartásos módszert előtárni a csodatevő Szűz tiszteletéről. Én magam is csak a Máriatiszteelő ösök példáján szoktam okolni és tanulni. Azért neked is ájtatos olvasó csak azt mutatom be, mint miveltek, miut gyakorolták ösünk a csodatevő Mária iránti tiszteletet — kivált Kolozsvárt.

Délelőttönként a szent kép előtt miséket mondtak; ezek tartására pénzt gyűjtögetve; majd pedig misealapokat tettek, miut pld. egy Thurn nevű asszony is. E kegyeletes szokást kiválóbban a Mária-ünnepek táján követték. — Délutánonként pedig a lorettói litániát énekeltek megfelelő antifónák és imádságok kísérete mellett.

A kegyeletes tisztelet második módja, jobban mondva gyakorlata, a Szentolvasó elmondásából állott, az előimádkozást egy pap végezvén. Ezen ájtatoságot bezárták ezen felkiáltással: Dicsértessék az Istennek legszentesebb anyja.

Harmadik tiszteletmód volt a nép tömegesebb megjelenése a templomban és a szentségekhez való járulása fényűzőne mellett az égő gyertyáknak.

1) E helyről a szamosújvári gör. szert. püspökségnek egyik apátsága (Abbatia S. Nicolai de Nicula) is nevezetik. Az apátság ezen temploma Boldogasszony anyánk tiszteletére emeltetett, oltárképét a szobán forgó kegyképünk (Imago Thaumaturga B. V. Mariae) másolata képezvén. Ez, kivált Nagyboldogasszony napján (Assumptio) a legnagyobb látogatottságnak örvend. (Schemat. Cleri Dioec. Szamosújváriensis gr. rit. Catholicoorum pro anno 1896 p. 9—10.)

Negyedik tiszteleti nyilvánítás mutatkozott a nyilvános körmenetek rendezésében. Ez évfordulati ünnepélyesség volt, az 1699 évi ama február 15-nek, mikor Mikolában a csodálatos-könyvballatás legelőször észleltetett. — E körmenetet például Kolozsvár városában ilyképpen tartották meg: Szent Mihály piaci templomából a helybeli plébános, vagy valamelyik gyulafehérvári kanonok vezetése alatt az összegyűlt katolikus hívek ájtatos énekek meg nem szűnő zengedései, kőrtök barsógása és dobpergések között a Jezsuiták templomába mentek, hol a könnyezés évtordulója ünnepi mise és a csodát méltató szent beszéd hallgatásával tartatott meg. Sokan meggyónva és áldozva, töredeimes bánattal áldozták könnyeiket Mária könyvballatásának tiszteletére s e kettős érzület s megtisztult lelki állapot üdvös hatása alatt tértek haza övéikhez.

Utolsó módja a Mária tiszteletnyilvánításnak ezen kegyelet képnél az volt, hogy báró Zorger Gergely püspök vezetése alatt a jezsuiták templomából a régi menestori templomba, mely Erdély anyai vallási politikai villongásai és háboruskodásai közepette is soha prótán kézre nem került volt — és a könyves legelőször helyeztetett vala el a Mikolából elhozott csodakép: fényes körmenet tartatott, résztvevén benne az erdélyi világi katolikuság és különbözőféle egyházi méltóságok viselő arak, hódolatukat és tiszteletüket a legünnepélyesebben fejezvéni ki a csodatévő Mária képnél.

Ime kedves olvasóm! elétáram az öök nemes és kegyeletes példáját a mikolai, másként kolozsvári csodatévő Mária-képnél kifejezendő tisztelet tárgyában. Ehhez nincs több szavam: itt van akármelyik példa, — mise, imádság vagy zarándoklás a kegyhelyek — Mikola vagy Kolozsvárra. — A mult tehát csak példa legyen most.

(Folyt. köv.)

Még mindig sok a baj.

Szemem is volt és van, már a kicsodás, meg időm is, annak a meglátására, hogy a legutóbbi 30 év alatt, mint sok másan, úgy a népoktatói munka módszeres végzésének a mezején is szép haladást tettünk. De tapasztalatom azt sem engedik elhallgatnom, hogy a népoktatói működésünk terén keresztülhuzódó Himalája legkiemelkedőbb csúcsa még mindig a távol lilás vagy épen kékes ködében mutatkozik előttünk, azaz: — tájrazi képes kifejezés nélkül szólván — messze vagyunk még az eszmény megvalósulásától, messze még attól, hogy az elemi népoktatás legfőbb elvei, szabályai mindnyájunknál valóságos bússa és vérré váltak volna s őket az oktatómunka végzése alkalmával mindnyájan, mindenkor eléggé kezűben tartanók és használatba is vennők.

Nó, ne utódjél meg olyan igen, édes magyarom. Más, jóval előbbre haladott helyeken is találhatók ilyen bajok. Így *Hughes, torontói* tanfelügyelő (Ontario tartomány fővárosa az Eszakamerikai Egyesült Államokban) hamarosan nem kevesebb, mint 80 hibát tüntet ki, melyeket amerikai kollégáink hol az iskolavezetés, hol a fegyelmezés, hol a módszer, modor alkalmazásában elkövetnek (Idejegyzem az említett könyv címét, hogy megszerezhesse s elolvashassa, a ki még nem tette volna. Hasznos egy zsebbeli könyvecske a

magunkfajta embereknek! Tehát: „*Hughes J. L. Tanítók hibái.* Fordította Waldapfel János Budapest. Athenaeum. Ara 40 kr.)

Az épen most érintett 80-féle hibát nem a magam feltűzésére hoztam emlékezetbe, mintegy annak sejtetésére, hogy én a körül a cimben említett sok baj körül még 80-nál is többet zuhantak a nyakadba kedves olvasóm. Oh, nem, hanem csak általános háborzongatónak, vagy ha jobban tesszük, hát hideg zuhanynak óhajtom használni az ellen az emberi gyarlóságnak alapján könnyen beléni szálló nekibe-vülés s ebből lelkünkre mintegy ereszkedvést szálló ama hiedelem ellen, hogy magunkat a tanítási gyakorlat mezején *teljesen készeknek*, munkánkat a tökéletesség Chimborassója hegyes hegében állónak tekintjük.

Hadd lássunk tehát ebüsitő zuhanyból néhány fröcsesentést.

I. Elöttem úgy rémlik, mintha nem foglalkoznánk eléget és eléggé behatóan a gyermeki lélek fejlődésének a megfigyelésével; mintha nem gondoloánk vissza elégszer és eléggé behatóan saját lelkünk fejlődésének egyes mozzanataira és így a tanítás hevében, a hajszolt napi munkának közepette nem akarna eszünkbe jutni, hogy sok olyan dolognak, mit a *mostani eszünkkel* nagyon természetesen, végtelen könnyűnek találunk, hogy sok ilyen dolognak a legelső felfogása mennyi zavarrai járt, mekkora lelki küzdelmünkbe került. Pedig az ilyen visszaemlékezésekre az elemi tanításnál nemcsak úgy néha napján, hanem a tőttonfolyvást szükségünk vagyón. Ha mindig ilyen eleven tudattal lépünk elemi iskolásaink elébe, bizonyára türelemmel tudnánk várni, míg a gyermek valamely nehézségnek legyőzésében elég gyakorlottságot szerez s csak ez eredmény elérése után mennék át vele ugyanazou nehézség magasabb fokára, vagy esetleg más fajta nehézségekre, melyekkel külön kell megküzdenie.

II. Aztan meg annak a meggondolására is akárhányszor szükségünk lenne, hogy a kis gyerek nagy majom, azaz: merő mulatságból akármányszor utánunk mond, utánunk csinál sok mindent s mi a gyermek utánzási ösztönének ez önkénytelen megnyilatkozását a világos értelmének, a teljes felfogásának vagyis közfogalmu középszűnek vesszük. Pedig egyes nagyon, de nagyon ritka esetek kivételével csupa jótékpénz (dantes) biz az, a melyre, mint komoly fizetés-kegnél is beváló forgalmi eszközre édes keveset számíthatni.

III. Egyikünk-másikunk még ma is azzal a képzelődéssel áltatja magát, hogy a gyermeket egyszerre egynél több nehézséggel is megterhelhetni, csakhogy e nehézségeket a lehető legalsóbb fokra (minimumra) szállítsuk. Pedig e nehézségekkel birokra kelő tebettség is csak parányi. És mekkora jut belőle egy részre, ha ezt a parányit is két-három felé aprózzuk!

IV. Az az eset sem példátlan, hogy nem létező nehézségeket látunk, láttatunk valódiaknak s egész nagy készülettel, erő- és időpazarlással valódelőzködünk föl a legyőzésükre. —

V. A tanításnál egy vagy más célból értekesítendő példánk nem mindig eléggé meggondoltak, nem kellő körültekintéssel vannak összeválogatva, hanem szedjük őket onnan, a hol épen kezünk ügyében akadnak. —

VI. Egy további hibánk, hogy mind e mai napig meglehetősen kedveljük a *sablont*.

VII. Végezetre, hogy most egyelőre a többit mellőzzem — nem bagyhatom említetlenül a tanításunk és tankönyveink,

különösen az anyanyelvek — körül észlelhető amaz összevisszaságot (confusio), mely bármi egyébnek mondható, csak *ambabilis*-nek nem.

Érzem, hogy az itt I—VII. pont alatt említett *övädök*-kal nem szabad az általánosságok terén mozognom. *Megokolás* gyanánt igyekezem bimitatni, hogy minő egyes (u. u. konkrét) esetekből vontam el az *általános*at.

Ad I. Kezdjük a megokolást

1) Az *elemi számtanításnál* szereshető tapasztalatokon Az elemi számtanításuáit a mint tudjuk — négy u. n. *alpmiveletet* szokás megkülönböztetni u. m. $+$, $-$, \times és $:-$ 1. És valamint magunk — egyikünk elébb, másikunk később, többkevesebb kinnal bajjal ez elemeken átvergőtünk: népiskolai számtanító vezérkönyveink útmutatása szerint néhol egy kis paedagogiai mártással ugyan fölereszte, de manapság is egyszerre rohanjuk meg a népiskolának már az I. osztályos növendékét mind a négy alpmivelettel. Pedig váltig tudjuk

a) hogy voltaképen nem négy, hanem két alpmivelet vagyunk, u. m. *nagyobbitás* és *kisebbités* (azaz valamely adott mennyiség egységehez egy más adott mennyiség egységeinek *hozzászámblása* és valamely adott mennyiség egységeiből egy más adott mennyiség² egységeinek *el-* vagy *le-*, vagy *kiszámblása*.) E két miveleten, mint alapou épülnek föl a többiek, t. i. a *nagyobbitáson* (összeadáson) a szorzás, hatványozás és a *kisebbitésen* (kivonáson) az osztás meg a gyökvonás s hogy a két alpmivelet a logaritmusokban találja betetőzését. Váltig tudjuk

b) azt is, hogy a lélektan törvényei szerint elébb benyomásokat kell elfogadnunk, szemléleteket kell tennünk, ha képzeleteket akarunk szerezni és hogy tiszta, világos fogalmakra csak ugyanilyen képzetek boldog bitokosaiuál számíthatni. Egy kis utángondolásra váltig tudjuk.

c) azt is, hogy a *szorzási* miveletnél a *szorzó*, az *osztásnál* az u. n. *osztó* elvont számok (számfogalmak). Hanem azért mégis megköveteljük már a népiskola I. osztályos növendékétől, hogy mielőtt a képzetek terén teljesen otthonos lehetne: a fogalmakéban is *miveletezni* tudjon, mint a nagyobbitak. Hogy egészséges lelki gyermeknél a nem értett dolgok komoly (tehát nem kedvtöltésből, játszságból való) utángajdolása mily iszonyatos lelki kinba kerül, elmondom alább a szövegen kívül.*)

Az u. n. négy alpmiveletnek már az elemi tanítás elején egyszerre való megkezdésénél vajjoun nem természetesebb, s a lelek fejlődésére nem egészségesebb volna-e csak a tulajdonképpeni alpmiveletekkel (összeadás, kivonás) való foglalkoztatás s ezek felsőbb fokára, (szorzás, osztás) csak ekkor menni át, midőn a gyermek az elébbi miveleteket egészen a kézszségig gyakorolta. Lám, a lábadozó beteg is csak addig használja a botot vagy maokót támaszkó-

*) Az ötvenes évek elején történt. A gymnasium III. osztályába jártam. Algebrát is tanultunk az osztálytanítónktól, ki maga is leckejáró diák vala, az algebrát maga is akkor tanuló. Magának nem volt módja, ideje a tárgyat megemészteni, ugy adta át nekünk. U. n. Cursusból (kéziratból) tanultuk. Egyetlen növendék értette az egész osztályban, az is az öreg Bolyaitól tanulta. Mi bemagoltuk szóról-szóra példástól, mindenesüül. Ez az egy tárgy volt, a mit ki nem állhattam. Muszájból befeláztam. De annyira megkínzott, hogy év végén követezőleg bántam vele: Saját kezdeményezésemből, egy magamra, senkinek sem szólva, elmentem a Teleki-kertbe. Alkalmas helyet kerestem. Rízset gyűjtöttem szétszaggattam az algebrát. Cursusomat rözsére raktam; alágyujtottam; hamvát a Poklospatákba hintettem. Így állottam véres, akarám mondani *hameas* boszut az én győtrő szellemem.

dásra, mig izmai a kellő erőt visszaenyrik, — lám a kis gyerek is csak addig megy négykézláb, a mig kettőre kerekedbetik; később még azt a kettőt is szivesen szárnyakkal cserélné föl. De nem, nem tanácsos, nem egészséges az embernek kirugni a hámból. A közmondás is azt tartja: „Vert útát a veretlenért el ne hagyj!” Ne biz azt, hanem segits a megszokás ösvényét egész országúttá taposni, azaz: foglalkozzál az elemi népiskolának már az I. osztályában mind a *négy alpmivelettel*.

(Folyt. köv.)

A Szent Ferenc-rend reformja.

Oly hajmeresztő dolgokat közöltek a Szent Ferenc-rendiek reformjáról egyes hírlapok, hogy azok kedveért, kik liberális lapokból meritik rendszerint jól értesültségüket, az „Alkotmány“ nyomán jönek látjuk a következő felvilágosításokat illetékes kézből közölni:

a) Nem igaz, hogy fehér alsó ruhát viselni nem szabad;

b) nem igaz, hogy télviz idején mezteláb kell járni, mert barisnya nélküli saruban csak nyári időben járunk, ami mellesleg mondva nagy kényelem, s egészségi szempontból a kneippisták is gyakorolják;

c) nem igaz, hogy a fejet meg kell borotválni, hanem csak apróra nyírni, amint más emberek is megteszik egészség tekintetéből;

d) nem igaz, hogy éjjelkor kell felkelni a zsolozsma végzésére; de

1. igaz, hogy ő Szentsége határozott parancsára a ruha színe megváltozik;

2. igaz, hogyha télviz idején egyik-másiknak a tanyára beteghez vagy a vidékre ki kell menni, nemcsak barisnya nélküli saruban nem megy, hanem téli eszímában és a közös ruhatárból előhuzott bundában;

3. igaz, hogy rövidre való nyírás mellett bajkoronát vagy legalább klerikális tonzurát kell viselni;

4. igaz, hogy a zsolozsmát, — akik azon időben nincsenek hivatalosan elfoglalva — közösen végzik;

5. igaz, hogy a klauzurát meg kell tartani, de azért a séta meg van engedve;

6. igaz végre, hogy jövedelme senkiuak sincs, de kiadása sem, mert minden a közös pénztárba megy s abból minden fedeztetik.

Ily alakban kívánja Róma a reformot. Ezt hallotta P. Fleming Dávid szájából minden Ferenc-rendi szerzetes. Ezt, amit tőlünk kívánnak, t. i. a vita communist, a clausurát, a zsolozsma közös végzését, mi már akkor így hallottuk magyarázni, mikor növendékek voltunk. Avagy melyik Ferenc-rendi szerzetes az, akinek máskép értelmezték a regulát? Es így is tettünk fogadalmat.

Ha mi szerzetesrend vagyunk, nekünk war csak különbözötünk kell a világi papságtól nemcsak azáltal, hogy kordát viselünk, hanem talán másban is?

Amit tehát Róma kíván, annál már kevesebbet nem kívánhat azon testületől, mely szerzetesrend akar maradni. Minthogy ezt minden Ferenc-rendi szerzetes így érzi és tudja, ha tehát némely hírlapok erről írni akarván, bármely jóra

való Ferenc-rendi áldozárt kérdeztek volna meg: oly sok hamis közlemény nem látott volna napvilágot.

Hogy a nem keresztény, nem katolikus lapok szeretnek katolikus ügyekről írni, természetesen elferdítve s helytelenül, azon nem csodálkozom; de ha egy magát kereszténynek — talán katolikusnak is valló lap, az igazi katolikus szellem rovására ír: ez érthetetlen.

Ha valaki azt kérdezi, lehet-e ezen disceplina mellett p. o. plebániát adminisztrálni? Lehet, ott vannak a Domonkosok, ott van a malackai zárda, mely klauzurával hat hónapig adminisztrálta a malackai plebániát. Ha pedig valaki azt akarná tudni: lehet-e plebánosokat helyettesíteni, ha a szükség úgy hozza magával? Lehet; felváltva, ha elegendő egyénnel rendelkezik a zárda; ezt bizonyíthatná igen sok Malacka és Nagyszombat vidéki plebános.

Most megszűnnek majd a különféle közlemények. Mint-hogy a reform kérdése meg van oldva, Róma senkit sem kényszerít a reform elfogadására. Akik nem akarják elfogadni, megmaradnak saját eljárásoik alatt, akik pedig elfogadták, azok számára egyes kolostorokat kijelölt a generális, melyek függetlenül az előbbiektől, saját eljárásoik által kormányoztatnak.

A reformokat elítélő közlemények dicseretekkel halmozták el a buzgó működő szent Ferenc-rendieket. Ezt olvasva örültem; megjegyzem azonban, hogy a szent Ferenc-rendiek, akik közül Kapisztránok és Tomoriak kerültek, a fegyelemből legalább annyit óbszerváltak, a meynyit most Róma kíván. A vallását szíven hordó katolikus közönség pedig talán elismeri, hogy az iskolában, betegek látogatásában s egyéb teendőinkben mi sem voltunk tétlenek.

És még valamit. A reformot elítélő közleményekben még hazafisági szempontból is voltak támadások. Erre azt jegyzem meg, hogy ezen erényt mi katolikus papok és szerzetesek, nem az alaptalan közlemények íróitól tanuljuk, hanem megtanultuk s folyton tanuljuk attól — a ki hazáját igazán szerette — Jézustól.

KÜLÖNFELÉK.

— **Aranymsés prelátus.** Szent Anna napján boldog reggelre virradt Brassó városának katolikus közönsége s e közönségnek buzgó, érdemekben megőszült plebánosa Möller úr ede pápai prelátus uró méltósága. E napon mutatta be ugyanis Istenének aranymséjét. Szívének alázatosságában esendben, zaj nélkül akarta e szent ténykedést végezni, minthogy 50 év óta zaj nélkül teljesítette Krisztus szolgálta áldásos kötelességeit. Amde tisztelői nem engedték, hogy teljesen elrejtve történjék a dolog, és rendeztek rögtönözve olyan ünnepeket, mely a maga egyszerű, voltában is szép, magasztos és megbató volt. Egyszerű volt az egész, hiszen a ragyogónak ígérkező jubileum majd október hóban fog megtartatni. A mikor majdan nemesak a hívek serege lesz teljes, hanem együtt lesznek, a kik annyira a szívéhez forrtak, az iskolás gyermekek is, s a mikor egyúttal brassói plebánosságának 40 éves jubileumát is meg fogja ülni. Az aranymsés főpap mitsem sejtett az egész készülődésről s már a templom felé indult, hogy egy melléköltáron csendes misében adjon bálát a jóságos Teremtőnek, a midőn szembe talál-

kozott a diszbe öltözött papsággal, hófehérbe öltözött ártatlan leánykák seregével, a kik érette jöttek, hogy harangok zúgása mellett elvezessék az Ur virágokkal ékesített oltárához. A manuduktori tisztet Vargyasi Ferenc főgymn. igazgató és Schwörer Sebestyén első káplán, szentszéki ülnökök teljesítették. A hívek, kik csak titokban értesítettek az egész dologról, zsunólásig megtömték a templomot. Minden szem a jubiláns felé fordult, ki hófehér fűrtökkel, a megbatottságtól remegő hangon, de szelid szemében egy erős léleknek ifjúi tüzével áldotta az Urat. Midőn a mise végeztével 50 évnek összegyűjtött áldását paptársainak és híveinek kiosztogatta, sirtak a megáldottak is, de sirt az áldást osztogató is. Hiába, a szent örömeinek is vannak könnyei. A szent ténykedés befejezte után Vargyasi igazgató néhány szóval paptársainak, Majer kir. tanácsos, főgondnok a híveknek jókívánatait tolmácsolta. A jubiláns főpap alig-alig tudott szólni, sokkal többet könyvezett, de ezek a drága cseppek többet beszéltek bármely ékesszólásnál. Istenek és 50 érenyben, imádságban és munkában töltött évnek áldása maradjon ezentül is az aranymsés, aranymszívű főpappal.

— Egy veterán lelkész és a mi papnevelőnk.

A „Magyar Allam“ jul. 30-ki számában sok ismétlés között elmondja egy veterán lelkész, hogy a Gyulafehérvári papnevelő-intézetnek záróünnepélyéről se a „Csiki Lapok“-ban (!), se a „Közművelődés“-ben nem talált semmit, habár azokat fájós szemével is szorgalmasan olvastatja. — Hát bizony mi sem találtunk semmit. Pedig több lapot olvastunk. De nem találtunk a többi szemináriumok záróünnepélyéről se. Mert egyszerűen sehol se tartanak ilyeneket. A szükséges útastást, buzdítást, lelkesítést megadják az előjárók külső ünnepeggel nélkül is. S így sajnos, veterán lelkésziüknek a sok fáradtsággal s még nagyobb világfájdalommal publikált cikke süket fülekre talált. A papi szellem képzéséhez és az egyházi tudományok elsajátításához nem szükségesek a záróünnepélyek. Irjunk kevesebbet, de medítáljunk többet!

— A gyulafehérvári gymnázium új épülete.

Végre valahára a megvalósulás stádiumába jutott a gyulafehérvári gymnáziumnak sokáig buzgó ügye is. A katolikus Státus és az állam között kötött szerződés értelmében az új gymnázium a várbán a régi gymnázium és a Báthori-féle templom helyén fog épülni. Az építést Vail Rezső komáromi építész-mérnök vette ki 99.740 frt 14 kreter. Az új gymnázium egész görög stíben épül, két emeletes és téli tornacsarnokkal lesz ellátva. Jövő év augusztus havában kell, hogy készen legyen. — Megemlítjük e helyen, hogy a várparancsnokság miundnatan akadályokat gördít az építés elé. Először is megtagadta az épületek lebontásához szükséges területet a nyílt széles utcából. Aztán 600 frtot követel a vállalkozótól azért, hogy az anyag hordásában a vár útait veszi igénybe. — Aztán mondják még, hogy nem idegen a magyar saját honában.

— **Báthori-templom.** Az új gymnázium építésével lebontás alá kerül a nagy időket átélte Báthori-templom is. E templomot tulajdonképpen a domokos-rendiek (mások szerint a pálosok) építették volt; és pedig mint egy, a szentély egyik boltívben elhelyezett felirat mutatja 1376-ban. (P. ositum) 1376.) Báthori Kristóf fejedelem 1579-ben jezsuitáknak adta át. Ekkor nyerte a szentély a mostani götbikus alakját.

Mint a diadalív (triumphális) egy felirata mutatja (17—J HS — 60) 1760-ban újabban renováltatott. II. József császár idejében, utazói célokra lefoglaltatott és 1883-ig, tehát teljes egy századig katonai raktárnak használták, a midőn a kath. Státus a katonai kincstártól visszaperelte. Ezután még néhány évig bizonyos évi bérlet fejében a katonák kezében maradt. A katonai szekerész-csapatnak Nagy-Szebenbe való áthelyezése után üresen állott. Az utolsó három esztendőben egy Friedmann nevű zsidónak adták ki évi 50 frt bérlet fejében, ki azt liszt, krumpli és petrolenum raktárnak használta. Talán e három év volt a szép időket átélit templomnak leggyászosabb korszaka. — A templomban siremlékek is voltak. Így egyik felirat Josephus de Quardi († 1727) architectus militaris nevét, a másik Ignatius ab Haan († 1759) consiliáriusét tartotta, fenn.

— **Római hírek.** Igénytelen kis helyiség Forano Róma mellett, az Albánok alján és mégis meg akarta vetni ott is lábát az eretnekség. Egy hitehagyott pap volt a hithirdető; lakást bérelt, imabázat nyitott meg. De a kis hely lakóai telzudultak ellene, a község esküdtjei a bíróval élőkön kérévnyt nyújtottak be 706 polgár aláírásával a kormányhoz, hogy általános kivánságra zárassa be a templomot és utasítsa ki a felforgatót. És csodálatos. A kormány különben nem igen siet az igazságszolgáltatással; bebizonyította ezt annak a grófnőnek az esete, kitől az ex-miniszterelnök Crispi fia ékszereket orozott el, s bár decemberben idézték törvény elé a „nagy apa nagy fiát,” a pőr aktái máig is nyugodtan hevernek és Crispi fia Amerikában, az apa pedig Rómában békében üzhetik mesterségüket. De a foranoi esetben azonnal megjött a kormány válasza, melyben elveti a község előjáróinak eljárását, és megparancsolja, hogy senki se háborgassa a hitehagyott munkáját. Megcsendült hát ismét szerdán az imabáz harangja, hosszasan, élesen, hogy a liberális újságok szerint világá hirdesse, hogy Rómában győzött az igazság, a katolikusok szerint pedig lélekharang volt, mely temetőbe kísérte a katolikusok azon reményét, hogy lelkük védelmére várhatnak még valamit a kormánytól. Hogy különben is önvédlemre voltak kényszerítve, azt már tudták. Rómában a rendőrök arra valók, hogy egy-egy nagy államférfi köré csoportosuljanak és azt kísérik sétatáján, ha azalatt Róma u cáin nyílt nappal rabolnak és gyilkolnak is — a mint ezt az elmúlt hét oly világosan megmutatta. Olasz politika szerint a rendet helyreállítja majd végső esetben a fegyverbe szölitott katonaság: de hogy e rendkívüli fegyvererő e hét egy kimutatása szerint vaponként 65000 lírát nyel el, arra nem gondolnak. Azt sem akarják elhinni, hogy inog a talaj, pedig a turini esetből tanulhattak. Ott, Piemont ez ősrégi fővárosában a város képviselőnek megválasztotta De Amicis szocialistát; ha ez a királyság szülővárosában történik, mit várjanak a többiektől, írta lapjában egy kormányférfi. A katolikusok tudják, hogy csak úgy állhatnak, ha összetartanak; és mintha ma is élne bennük az a hit, melyet őseikben dicsért a világapostol, lélekemelően dolgoznak egymásért. A foranobeliek hitük bátor megvédése jutalmul egy római laptól nagy, művészi kivitelű Sz. Antal szobrot kaptak. Mások könyveket, pénzt küldöttek, hogy el ne tántorodjanak a nyílt kísértésben. De a rómaiak figyelme továbbra is kiterjed, ha arról van szó, hogy buzdítsanak,

bátorítsanak. Róma katolikus ügyvédjei a Sz. Atya tudtával egy németalföldi plebánosnak megküldötték a „Sz. Péter-ügyvédje“ rendjét, mivel az ott az eretnekek között oly kitartóan védelmezte az Egyház és a Szeztsek jogait. A Sz. Atya, a ki Róma e buzgó hitét szemmel kíséri, bizonyára megédesítve látja élte végső napjait. Ifjú erővel, jó egészséggel dolgozik tehát fiaival ő is. És e mellett figyelme kiterjed a mindennapi élet igényeire is. Bebizonyította ezt azzal, hogy épp a napokban rendelte el, hogy az összes vatikáni épületeket lássák el vilamos világítással. És igazán kedves egy kép, a mint a hófehér talárisos aggastyán napi sétáiban meglátogatja a folyó munkálatokat és minden egyes munkához tud egy néhány buzdító szót intézni.

I R O D A L O M.

* **Előfizetési felhívás** dr. Cramer V. münsteri főlsz püspöknek *Az apostoli lelkipásztor* című II. kiadásban megjelent s németből magyarra tett munkájára. Szent és kihatására nézve végtelen fontos a lelkipásztori hivatal. Mert feladata: előmozdítani az Isten dicsőségét, s földvösségre segíteni a lelkeket, — pedig képzelhető-e ennél magasabb, fontosabb valami? Amde a mily magasztos, szétágazó sokféleségénél fogva, ép oly nehéz is, és az ember összes szellemi és testi erejét annyira igénybe veszi, hogy a lelkek vezetése általában méltán nevezetik ars artiumnak-nak. Annak tehát, kit Isten e fősleges érdekek szolgálatába állított, szent és elengedhetetlen kötelessége: folyton-folyvást tartó törekvéssel magasztos, de egyszersmind nehéz hivatásának méltó betöltésére egyre alkalmasabbá tenni magát. E célt van hivatva szolgálni dr. Cramer kitűnő könyve is, melyet magyar fordításban most t. paptársaim kezébe óhajtok adni. Nem Pastoralis ez a szó tulajdonképeni értelmében, hanem az áldozópapi és lelkipásztori életnek és munkálkodásnak eszményi magaslatról felvett s a praktikus élet követelményeibe illo arany tanácsokkal kísért vázolósa, mely míg egyrészt a szerzőnek fensőt lelkületéről, mely tudásáról, nagy tapasztalatairól, lángoló buzgalmaról, apostoli szelleméről élénk taubizonyoságot tesz, addig másrészt lehetetlen, hogy vonzó és tanulságos tartalmánál fogva mély hatással ne legyen azokra, kik figyelemmel olvassák. „A püspöki szerzőnek nagy tapasztalata van a lelki pástorkodás terén a mit mond, azt megérlette volt az élet. Gyöngyigazságok, a miket saját papi életének utjain lelt, tárulnak itt az olvasó elé,“ — így ír többek között a „Hitudományi Folyóirat“ 1890. szeptemberi füzetében e műről a bíráló.

A mi a fordítást illeti, magyarosságra törekedtem; hogyan sikerült, döntsék el a t. olvasók.

A könyv folyó évi október hó közepén jelenik meg 22—23 ivnyi terjedelemben finom papíron, szép nyomással. Füzött példány ára 1 frt 80 kr.; ki kötött példányt óhajti

kérem tudassa velem. Papnövendékeknek 1 frt 50 kr. az előfizetési ár.

A megrendelések vagy hozzám, vagy Veszprémbe az Egyházmegyei könyvnyomdához intézendők.

Tarany (Somogy megye, posta helyben), 1898. július 7.
Szanyi Ferenc, taranyi plébános.

Pályázatok.

Az erd. róm. kath. Státus igazgatótanácsától.

Sz. 1469

1898.

Pályázati Hirdetés

tanári állásra.

A csiksomlyói róm. kath. tanító-képző intézetben a IV. osztály beállítása folytán szükségessé vált tanári állásra pályázat hirdettetik.

Az alkalmazandó tanárnak a történelem, földrajz, esetleg a német nyelvet kell tanítania.

Ha helyettes tanár nevezeték ki, 600 frt fizetést és 150 frt lakáspénzt kap, ha pedig rendes tanár nevezeték ki, 800 frt fizetést és 150 frt lakáspénzt kap.

Az életkort, vallást, családi állapotot, végzett tanulmányt, hadkötelezettségi viszonyt és netalán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok *t. év augusztus hó 10-ig* Méltóságos és Főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úrhoz Gyulafehérvárra adandók be.

Kolozsvár, 1898. augusztus 1-én.

alelnök helyett:

Dorgó Albert,
igazgatótanácsos.

Szentkirályi Kálmán,
titkár.

3310/1898

szám

Pályázat.

A csiksomlyói tanító-képző intézet gyakorló-iskolájában a *gyakorló-tanítói* állásra pályázat hirdettetik.

Javadalma: a.) 551 frt 20 kr havi előleges részletekben folyó készpénzfizetés;

b.) Fajlettmény fejében évi 30 frt.

c.) Megtelemelő tandíjrészlet.

d.) Egy tágas szobából álló lakás az iskolaépületben.

Kötelessége: a gyakorló iskola mintaszerű vezetése s a tanítójelöltek gyakorlati tanításának irányítása.

A gyakorló-tanító a képző-intézeti tanártestületnek szavazó tagja s esetleg értekezleti jegyzője.

Erre az állásra az életkort, vallást, családi állapotot,

hadkötelességi viszonyt és eddigi szolgálatot feltüntető okmányokkal és tanképesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok — *t. évi augusztus hó 15-éig* — az erd. püspöki hatósághoz Gyula-Fehérvárra küldendők be.

Gyulafehérvárt, 1898 auguszt. 4-én.

A jegyei róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma:

1. A kolozsmonostori r. alap. uradalomtól mint kegyúrtól 200 frt készpénz, 42 ürköbmeter bükkfa 52 frt 50 kr. értékben, 21 frt fabeszállítási átalány, 50 frt ötödéves korpótlék, ha arra jogosultsággal bíró nevezeték ki.

2. A jegyei hívektől kepe, gabona, rozs, tengeri igás és kézi napszámok pénzerterke 63 frt.

3. 16 hold tagosított szántó és kaszáló, melynek jövedelme 50 frt.

4. Stolaris jövedelem 5—10 frt.

5. Misesalapítványokból 5 frt.

6. Az egeresi templomi szolgálatért 10 frt.

Az iskolával egy földel alatt tisztességes lakás, mely áll 2 szoba, konyha, és kamarából, külön sütőház, istálló, szin, sertésöl, törökbuszakas és jó veteményes kert.

Kötelessége a kántori és sekrestyési teendők végzése, a mindennapi és ismétlő iskolások tanítása. Csak okleveles egyének pályázhatnak.

Pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényeiket püspök urunk ö Méltóságához címezve legkésőbb f. év szeptember 1-ig a jegyei rk. lelkészi hivatalhoz adják be.

Jegyenye u. p. Egeres, Kolozsm. 1898. július 30-án.

Vetési Imre,
lelkész.

Orgonák.

A legnagyobb kiválósnaknak megfelelően rendeztem be üzletemet **Nagyváradon** főutca 51/15 szám alatt. Új orgonákat készítek a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, gölcs ládával. Biztos működésért még a nedves templomokban is kezeskedem. Orgonáim nagyon könnyűségű játszási móddal bírnak s mind a mellett az egyes sípok a leggyorsabb játszás mellett is precizen szólalnak meg.

Elvállalok továbbá öreg orgonákat alakítás-, javítás- és hangolásra a legintányosabb árban.

Mély tisztelettel

Ország Antal,
orgona készítő.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.